

Határozatok Tára

YVES BOT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2014. december 9.¹

C-226/13., C-245/13., C-247/13. és C-578/13. sz. egyesített ügyek

**Stefan Fahrenbrock (C-226/13),
Holger Priestoph és társai (C-245/13),
Rudolf Reznicek (C-247/13),
Hans-Jürgen Kickler és társai (C-578/13)
kontra
Hellenische Republik**

(a Landgericht Wiesbaden és a Landgericht Kiel [Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek)

„1393/2007/EK rendelet — Iratkézbítés — A »polgári és kereskedelmi ügyek« fogalma — A görög kötvények tulajdonosai által a görög állammal szemben e kötvények értékének a beleegyezésük nélkül történő csökkentése következtében indított, szerződés teljesítésére irányuló és kártérítési keresetek”

1. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről („iratkézbítés”), és az 1348/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. november 13-i 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet² 1. cikkének az értelmezésére vonatkoznak.

2. A C-226/13. sz. ügyben a görög állam és S. Fahrenbrock között, a C-245/13. sz. ügyben a görög állam, és H. és P. A. Priestoph között, a C-247/13. sz. ügyben a görög állam és R. Reznicek között, és a C-578/13. sz. ügyben a görög állam, és H.-J. Kickler és W. Wöhlk, valamint a görög állam és Zahnärztekammer Schleswig-Holstein, Versorgungswerk között kártérítési keresetek és szerződés teljesítése tárgyában folyamatban lévő eljárások keretében benyújtott e kérelmek lehetőséget adnak a Bíróságnak a „polgári és kereskedelmi ügyek” fogalmának az 1393/2007 rendelet keretében történő meghatározására, amely rendeletnek megállapítja a tárgyi hatályát.

3. A jelen indítványban azt támaszom alá, hogy a „polgári és kereskedelmi ügyeknek” az 1393/2007 rendelet³ 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az nem foglalja magában azt a felelősség megállapítása iránti keresetet, amelyet valamely tagállam által kibocsátott kötvények magánszemély tulajdonosa ezen állam ellen indít e kötvényeknek alacsonyabb értékű kötvényekre történő cseréje miatt, amelyre e magánszemélyt azon törvény nemzeti jogalkotó általi elfogadását követően kötelezik, amely egyoldalúan és visszaható hatállyal módosítja a kötvényekre alkalmazandó feltételeket azáltal, hogy azokat olyan kollektív fellépési záradékkal egészíti ki, amely lehetővé teszi ezek tulajdonosai többségének, hogy a kisebbségi tulajdonosokat ilyen cserére kötelezzék.

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — HL L 324., 79. o.

3 — Míg e rendelet francia nyelvi változatának címében a „polgári vagy kereskedelmi ügyek” megfogalmazás szerepel, az említett rendelkezés a „polgári és kereskedelmi ügyek” fogalmát alkalmazza (kiemelés tőlem). A kötőszavak közötti e különbség véleményem szerint nem érinti e kifejezés értelmét és hatályát.

4. Ebben az értelemben azt hangsúlyozom, hogy a kötvénykölcsonöket kibocsátó tagállam szuverén jogkörének olyan jogalkotási beavatkozáson keresztül történő gyakorlása, amelynek célja kifejezetten a kibocsátott kötvények rendszerébe való közvetlen hátrányos beavatkozás azáltal, hogy az értékpapírok kisebbségi tulajdonosaitól megköveteli, hogy alávéssék magukat a többség akaratának, a magánszemélyek közötti viszonyokban alkalmazandó szabályokhoz képest túlmenő hatáskörnek felel meg.

5. Ebből azt a következtetést vonom le, hogy a kisebbségi birtokosok tagállammal szembeni, az értékpapírok cseréje következtében indított keresete szükségszerűen megkérdőjelezi a közhatalom gyakorlásával összefüggő cselekményért fennálló állami felelősséget, jóllehet ezen, értékpapírok névértékének a csökkenését szolgáló csere a többség szavazatán múlik.

I – A jogi háttér

A – Az uniós jog

6. A 1393/2007 rendelet (2), (6) és (9) preambulumbekzdése kimondja:

„(2) A belső piac megfelelő működése szükségessé teszi a bírósági és bíróságon kívüli iratok továbbításának javítását és meggyorsítását a polgári vagy kereskedelmi ügyekben a tagállamok közötti kézbesítés során.

[...]

(6) A polgári peres eljárások hatékonysága és gyorsasága megköveteli, hogy a bírósági és bíróságon kívüli iratokat közvetlenül és gyors módon továbbítsák a tagállamok által kijelölt helyi szervek között. [...]

[...]

(9) Az iratkézbesítést a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb az átvevő intézmény általi átvételtől számított egy hónapon belül kell elvégezni.”

7. E rendelet 1. cikkének (1) bekezdése a következőképpen határozza meg a rendelet hatályát:

„Ezt a rendeletet polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni, amennyiben bírósági és bíróságon kívüli iratokat kell továbbítani az egyik tagállamból a másikba az utóbbiban történő kézbesítés céljából. E rendelet nem terjed ki különösen az adó-, vám- vagy közigazgatási ügyekre, illetve a közhatalom gyakorlásával összefüggő cselekményekért és mulasztásokért (*acta iure imperii*) fennálló állami felelősségre.”

8. Ugyanezen rendelet 3. cikke így rendelkezik:

„Minden tagállam kijelöl egy központi szervet, amelynek feladata:

- a) az átvevő intézmények tájékoztatása;
- b) megoldások keresése a kézbesítendő iratok továbbítása során felmerülő nehézségekre;
- c) kivételes esetekben az átvevő intézmény kérésére kézbesítési kérelem továbbítása az illetékes átvevő intézményhez.

[...]”

9. Az említett rendelet 6. cikkének (3) bekezdése szerint:

„Ha a kérelmezett kézbesítés nyilvánvalóan nem tartozik e rendelet hatálya alá, vagy ha az előírt alaki feltételek teljesítésének elmulasztása lehetetlenné teszi a kézbesítést, a kérelmet és a továbbított iratokat az átvételt követően azonnal vissza kell küldeni az áttevő intézményhez a visszaküldésről szóló értesítéssel együtt az I. mellékletben található formanyomtatvány felhasználásával.”

10. A visszaküldésről szóló értesítés, amelynek a formanyomtatványa az 1393/2007 rendelet I. mellékletében szerepel, a 9.1 pontban a visszaküldés indokaként említi azt a körülményt, hogy „[a] kérelem nyilvánvalóan nem tartozik [e] rendelet hatálya alá”, többek között azért, mert „az irat nem polgári vagy kereskedelmi jellegű”⁴.

B – A görög jog

11. A görög állam által kibocsátott vagy garantált értékpapíroknak a kötvények tulajdonosaival egyetértésben történő módosításaira vonatkozó szabályokról szóló, 2012. február 23-i 4050/2012. sz. törvény⁵ rögzíti az ezen állam kötvényei szerkezetátalakításának a módjait. E törvény lényegében előírja egy szerkezetátalakítási ajánlatnak az említett állam által kibocsátott vagy garantált bizonyos kötvények tulajdonosai részére történő benyújtását, és egy olyan szerkezetátalakítási záradék bevezetését, amely lehetővé teszi azt, hogy valamennyi kötvénytulajdonos számára megszabják az ajánlatban javasolt szerkezetátalakítási feltételeket, amennyiben azokat egy minősített többség elfogadja.

12. A 4050/2012. sz. törvény 1. cikkének (4) bekezdése értelmében az érintett értékpapírok módosításához a szóban forgó kötvények összességének a felével megegyező határozatképesség, illetve legalább a tőke kétharmadát képviselő minősített többség beleegyezése szükséges.

13. A 4050/2012. sz. törvény 1. cikkének (9) bekezdése előírja, hogy az ezen eljárás befejezésével elfogadott határozat *erga omnes* hatályú, kötelező az érintett hitelező kötvénytulajdonosok összességére nézve, és hatályon kívül helyezi a vele ellentétes valamennyi általános vagy különös törvényt, közigazgatási határozatot és szerződést. E rendelkezés szerint az érintett értékpapírok cseréje esetén új értékpapírok kibocsátása a régi értékpapírok megsemmisítésével jár.

II – Az alapügyek és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

14. 2012 februárjában a görög állam a 4050/2012. sz. törvény alapján S. Fahrenbrock, H. és P.A. Priestoph, R. Reznicek, valamint H.-J. Kickler és W. Wöhlk és a Zahnärztekammer Schleswig-Holstein, Versorgungswerk részére, valamennyien az ezen állam által kibocsátott kötvények tulajdonosai, e kötvényeknek jóval alacsonyabb névértékű új kötvényekre történő cseréjére tett ajánlatot.

15. Bár az alapügy felperesei nem fogadták el ezen ajánlatot, a görög állam elvégezte az eredetileg birtokolt értékpapíroknak az ezek névértékénél érezhetően alacsonyabb értékű értékpapírokra történő cseréjét, és ezek lejáratát meghosszabbította.

4 — E melléklet 9.1.1 pontja.

5 — FEK A' 36/23.2. 2012., a továbbiakban: 4050/2012. sz. törvény.

16. Az alapügy felperesei tehát kereseteket indítottak vagy az eredeti értékpapíroknak a német polgári törvénykönyv (Bürgerliches Gesetzbuch)⁶ 858., 861., 869.⁷ és 985. cikke⁸ alapján történő kiadása, vagy a BGB 280. cikkének (3) bekezdése és 281. cikke,⁹ vagy a BGB 826. cikke¹⁰ alapján történő kártérítés követelése érdekében. A C-578/13. sz. ügy alapügyének a felperesei kérték továbbá az esedékessé vált eredeti kötvények kifizetésének szerződéses teljesítését.

17. Az eljárást megindító iratok görög állam részére történő kézbesítésének az eljárása keretében felmerül az e kérdés, hogy az alapügy felperesei kérelmének a tárgya az 1393/2007 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, a közhatalom gyakorlásával összefüggő állami – a jelen esetben görög állami – cselekmény vagy mulasztás-e.

18. Különösen a C-226/13., a C-245/13. és a C-247/13. sz. ügyekben a Bundesamt für Justiz (Szövetségi Igazságügyi Hivatal) kétségét fejezte ki azon lehetőséget illetően, hogy a kereseteket az említett rendelet értelmében polgári és kereskedelmi ügyeknek tekintsék, és az iratkézbesítési eljárás lefolytatását azon feltételtől tette függővé, hogy a Landgericht Wiedbaden (Németország) előzetesen határozzon a jogvita jellegéről.

19. Mivel a C-578/13. sz. ügyben a Landgericht Kiel (Németország) úgy vélte, hogy az 1393/2007 rendelet nem alkalmazandó a jelen ügyben, elrendelte, hogy a Bundesministerium für Justiz (Szövetségi Igazságügyi Minisztérium) diplomáciai úton kézbesítse a kereseteket. Ez utóbbi mindazonáltal anélkül küldte vissza a kézbesítési kérelmeket, hogy annak eleget tett volna, és egyúttal a C-226/13., C-245/13. és C-247/13. sz. ügyekben benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmekre hivatkozott.

20. A kérdést előterjesztő két bíróság ezért azt kívánja megtudni, hogy az alapügyben szóban forgó jogviták az 1393/2007 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett polgári és kereskedelmi ügyek körébe tartoznak-e. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatukban e bíróságok úgy vélik, hogy a Bíróság még nem válaszolt arra a kérdésre, hogy e fogalom értelmezése kizárólag az igények jogalapjától függ-e, vagy inkább attól, ami a jogvita „magjában” található, vagy ami annak „lényegét” alkotja. Megállapítva, hogy az ügyek a 4050/2012. sz. törvény hatékony érvényesülésének és jogszerűségének az értékelését vonják maguk után, mindkét bíróság hajlik az 1393/2007 rendelet alkalmazásának a kizárására, és egyúttal megállapítják, hogy ezen ügyekben az e rendelet 1. cikke (1) bekezdésének második mondata értelmében vett, közhatalom gyakorlásával összefüggő cselekményért fennálló állami felelősség kérdőjeleződik meg.

21. Ilyen körülmények között a Landgericht Wiesbaden a C-226/13., C-245/13. és C-247/13. sz. ügyekben úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és a három ügy mindegyikében azonos szöveggel megfogalmazott következő kérdést terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„Ügy kell-e értelmezni az [...] 1393/2007 [...] rendelet 1. cikkét, hogy a rendelet értelmében vett »polgári [és] kereskedelmi ügynek« tekintendő az alperes által kibocsátott, a felperes [bankjánál] vezetett értékpapírszámláján kezelt olyan kötvények megszerzője által benyújtott kereset, amelyek tekintetében a felperes nem fogadta el az alperes által 2012 februárjának végén felajánlott cserét, és amely keresetben a kötvények megszerzője a 2012 márciusában vele szemben mégis végrehajtott és számára gazdaságilag hátrányos kötvénycsere értékkülönbségének megfelelő mértékű kártérítést követel?”

6 — A továbbiakban: BGB.

7 — A birtokától megfosztott birtokos birtokállapotának a visszaállítása iránti kereset.

8 — Tulajdonjogra alapított, dolog kiadása iránti kereset.

9 — A nem teljesített szolgáltatás helyett kötelezettségszegés miatti kártérítés.

10 — Valamely jogellenes cselekménnyel okozott kár megtérítése.

22. A Landgericht Kiel a C-578/13. sz. ügyben szintén úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

- „1) Úgy kell-e értelmezni az [...] 1393/2007 [...] rendelet 1. cikkét, hogy az olyan kereset, amellyel az alperes államkötvényeinek megszerzője pénzbeli követelést érvényesít teljesítés és kártérítés iránti követelés formájában az alperessel szemben, [e] rendelet 1. cikke (1) bekezdésének első mondata szerinti »polgári és kereskedelmi ügynek« minősül, ha a megszerző az alperes által 2012 februárjának végén tett csereajánlatot, amelyet a 4050/2012. sz. [...] törvény [...] tett lehetővé, nem fogadja el?
- 2) Az olyan kereset esetében, amelyet lényegében a fent említett [4050/2012. sz. törvény] érvénytelenségére, illetve semmiségére alapoznak, az [1393/2007] rendelet 1. cikke (1) bekezdésének második mondata szerinti, a közhatalom gyakorlásával összefüggő cselekményekért és mulasztásokért fennálló állami felelősségről van-e szó?”

23. A Bíróság elnöke a 2013. június 5-i határozatával az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélethozatal céljából egyesítette a C-226/13., C-245/13. és C-247/13. sz. ügyeket. A Bíróság elnöke a 2013. december 10-i határozatával a szóbeli szakasz lefolytatása és az ítélethozatal céljából a C-578/13. sz. ügyet egyesítette ezen ügyekkel.

III – Értékelés

A – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságáról

24. Az Európai Bizottság elsődlegesen a C-226/13., C-245/13. és C-247/13. sz. ügyekben benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elfogadhatatlanságával érvel arra hivatkozva, hogy nem kielégítő azon ténybeli összefüggés leírása, amely különösen a csereajánlat módjaira, és azon körülményekre vonatkozik, amelyek között e csere zajlik. Előadva azt, hogy a Bundesamt für Justiz mint központi szerv azon kételyek miatt utasította el az eljárást megindító iratoknak az 1393/2007 rendelet alapján történő továbbítását, hogy a kérelmek a polgári ügyek körébe tartozhatnak-e, a Bizottság egyébiránt azzal érvel, hogy az előterjesztett kérdések irrelevánsak az alapügyek megoldása szempontjából, mivel a Bundesamt für Justiznak nem feladata az iratok továbbításának akadályoztatása, és a Bizottság hozzáteszi, hogy az alperes érvelése ismeretének hiányában a kérdést előterjesztő bíróság nem rendelkezik a szükséges információval az ügyek polgári és kereskedelmi jellegének, tehát a hatáskör kérdésének az eldöntéséhez.

25. Először is a ténybeli háttér nem kielégítő leírására alapított érveléssel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az uniós jog nemzeti bíróság számára hasznos értelmezésének szükségessége megköveteli, hogy a nemzeti bíróság meghatározza az általa felvetett kérdések ténybeli és jogszabályi háttérét, vagy legalábbis kifejtse azokat a ténybeli körülményeket, amelyekben e kérdések alapulnak.¹¹ A Bíróság a követelményét a szóban forgó területeket jellemző ténybeli és jogi helyzetek bonyolultságától teszi függővé.¹²

26. A kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információknak ezenkívül lehetővé kell tenniük, hogy a tagállamok kormányai, valamint az egyéb érdekelt felek az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23. cikke értelmében előterjeszthessék észrevételeiket.¹³

11 — Lásd többek között: Woningstichting Sint Servatius ítélet (C-567/07, EU:C:2009:593, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

12 — Uo. (53. pont).

13 — Lásd többek között: 3D I végzés (C-107/14, EU:C:2014:2117, 9. pont).

27. Márpedig a jelen ügyben a C-226/13., C-245/13. és C-247/13. sz. ügyekben benyújtott, előzetes döntéshozatalra utaló határozatok elegendő ténybeli és jogi elemet szolgáltatnak a Bíróság számára, és megjelölik azokat az okokat, amelyek a Landgericht Wiesbadent arra készítették, hogy előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést tegyen fel, egyúttal világosan kiemelik azt a kapcsolatot, amely azon uniós jogi rendelkezések és az alapügyek között áll fenn, amelyek értelmezését kérték. Így a görög állam által kibocsátott kötvények cseréjének a módjait sajnos valóban tömören tartalmazó leírás nem akadályozta meg az alapügy felpereseit, a görög kormányt és a Bizottságot abban, hogy az előterjesztett kérdésekkel kapcsolatban állást foglaljanak, amint a Bírósághoz benyújtott észrevételeikből kiderül.

28. Másodszor, ami az előterjesztett kérdések relevanciáját illeti, mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy számomra nem tűnik helyesnek azon állítás, mint a Bizottságé, miszerint a Bundesamt für Justiz központi szervként akadályozta az iratok továbbítását. Ugyanis a Németországi Szövetségi Köztársaság által a Bizottsággal az 1393/2007 rendelet 23. cikke alapján közölt információkból kitűnik,¹⁴ hogy e tagállam a központi szerv szerepét az egyes Landok kormányai által kijelölt hatóságokra bízta. Nem tűnik tehát megalapozottnak a Bizottságnak arra a körülményre alapított érvelése, hogy az e rendelet 3. cikke értelmében vett központi szerv nem akadályozhatja meg az iratok továbbítását.

29. Ellenben a Bizottsághoz hasonlóan kétségem van azt illetően, hogy az 1393/2007 rendelet tárgyi hatálya körüli bizonytalanság miatt kezdettől fogva akadályozható-e az iratok külföldre történő kézbesítése. E tekintetben konkrétan az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek azon követelménnyel kapcsolatban való elfogadhatóságát vizsgálom, hogy az igazságszolgáltatási feladatai ellátása során határozatot hozó nemzeti bíróság előtt jogvitának kell folyamatban lennie.

30. A Bíróság által a Job Centre ítéletben¹⁵ bevezetett állandó ítélkezési gyakorlatból következik ugyanis, hogy a Bírósághoz kizárólag olyan nemzeti bíróság fordulhat, amely előtt jogvita van folyamatban, és ha hozzá igazságszolgáltatási jellegű határozat meghozatalára irányuló eljárás keretében való határozathozatal érdekében fordultak.¹⁶

31. Így, ha közigazgatási hatóságként jár el, anélkül hogy egyúttal a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében vett jogvita eldöntése érdekében fordultak volna hozzá, a kérdést előterjesztő szerv nem tekinthető úgy, hogy igazságszolgáltatási feladatokat lát el. Ez a helyzet például a nemzeti jog értelmében vett azon bíróságok esetében, amelyek anélkül, hogy azokhoz egyúttal valamely jogvita eldöntése érdekében fordultak volna, olyan jegyzéket vezetnek, mint a cégjegyzék,¹⁷ ingatlan-nyilvántartási bejegyzés iránti kérelmet bírálnak el¹⁸ vagy családi állapotra vonatkozó közigazgatási határozatot fogadnak el.¹⁹

32. Konkrétan a bírósági vagy bíróságon kívül iratok kézbesítése iránti kérelmekkel kapcsolatban a Bíróság a Roda Golf & Beach Resort ítéletében²⁰ arra a körülményre támaszkodva nyilvánította magát hatáskörrel rendelkezőnek az 1348/2000/EK rendelet hatályára vonatkozó előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megválaszolására, hogy a hivatalvezetővel ellentétben, akit az 1348/2000

14 — Információk elérhetők a Bizottság internetes oldalán, a Polgári ügyek európai igazságügyi atlaszában a következő címen: http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/ds_centralbody_de_fr.htm

15 — C-111/94, EU:C:1995:340.

16 — Lásd: Torresi-ítélet (C-58/13 és C-59/13, EU:C:2014:2088, 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

17 — Lásd: Cartesio-ítélet (C-210/06, EU:C:2008:723, 57. pont).

18 — Lásd: Salzmann-ítélet (C-178/99, EU:C:2001:331, 15–17. pont).

19 — Lásd: Standesamt Stadt Niebüll ítélet (C-96/04, EU:C:2006:254, 14–17. pont).

20 — C-14/08, EU:C:2009:395.

rendelet²¹ alapján kézbesítés iránti kérelemmel keresnek meg, és aki közigazgatási hatóságként jár el anélkül, hogy egyúttal jogvita eldöntése érdekében fordultak volna hozzá, azon bírósághoz, amelynek e hivatalvezetőnek a kért kézbesítést megtagadó határozatával szemben előterjesztett keresetről kell döntenie, jogvitával fordultak, és e bíróság igazságszolgáltatási feladatát lát el.²²

33. Az ezen ítélettel bevezetett ítélkezési gyakorlatnak a C-226/13., C-245/13. és C-247/13. sz. ügyekben benyújtott, előzetes döntéshozatal iránti kérelmekre való alkalmazása arra vezetheti a Bíróságot, hogy magát hatáskörrel nem rendelkezőnek nyilvánítsa azon oknál fogva, hogy a kérdést előterjesztő bíróság, amelyhez előzőleg az eljárást megindító iratok kézbesítésével fordultak, tisztán közigazgatási feladatokat lát el anélkül, hogy ebben a szakaszban a felek között a kézbesítés módjaira vonatkozóan fennálló jogviták eldöntésével foglalkozna.

34. Azonban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködéséről szóló, 2001. május 28-i 1206/2001/EK tanácsi rendelet²³ értelmezésére vonatkozó Weryński-ítéletében²⁴ a Bíróság kimondta, hogy az EUMSZ 267. cikk (2) bekezdése értelmében vett „ítéletének meghozatalához” kifejezést tágan kell értelmezni úgy, hogy az magában foglalja az „ítélet meghozatalához vezető folyamat egészét”²⁵, és a Bíróság megállapította, hogy valamely előzetes döntéshozatal iránti kérelem akkor is elfogadhatónak nyilvánítható, ha más kérdésre vonatkozott, mint amely jogvita feleit egymással szembeállítja.

35. Ezenkívül a Corsica Ferries ítéletből²⁶ kitűnik, hogy a Bíróságnál történő keresetindítás nem függ azon eljárás kontradiktórius jellegétől, amelynek során a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést fogalmaz meg.²⁷

36. A jelen esetben a C-226/13., C-245/13. és C-247/13. sz. ügyekben előterjesztett, arra a formára vonatkozó kérdések, amelyben az eljárást megindító iratok alperes részére történő kézbesítésének történnie kell, olyan előzetes kérdések, amelyeknek a megválaszolása szükséges az alapügyek megoldásához. A Bizottság írásbeli észrevételeiben előadottakkal ellentétben, amelyek bizonyos ellentmondásban vannak azon állítással, miszerint a „polgári és kereskedelmi ügyek” fogalmának az 1393/2007 rendelet keretében történő értékelése nem dönti el előre a 44/2001/EK rendelet²⁸ alapján fennálló joghatóságot, a kérdést előterjesztő bíróság esetében nem az eljárás azon időpontjában fennálló hatásköréről való határozathozatalról van szó, amikor az alperesnek feltételezhetően nem áll módjában álláspontját kifejteni, hanem kizárólag annak meghatározásáról, hogy hogyan járjon el a kérelmek e fél részére történő kézbesítésekor.

37. Bár nem megfelelő bátorítani a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítési eljárásainak közigazgatási akadályoztatását, számomra az igazságszolgáltatás megfelelő ügyintézésének követelményeivel összeegyeztethetőnek tűnik az, hogy a lehető leggyorsabban rendelkezésre álljon egy értelmezés, amely *erga omnes* hatállyal kötelező, és amely lehetővé teszi az 1393/2007 rendelet tárgyi hatályának pontos megállapítását, és következésképpen azon forma meghatározását, amelyben a kézbesítés történhet. Így ez annál is inkább érvényes akkor, amikor – mint az alapügyekben is – több

21 — A tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről szóló, 2000. május 29-i tanácsi rendelet (HL L 160., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 227. o.).

22 — Roda Golf & Beach Resort ítélet (EU:C:2009:395, 37. pont).

23 — HL L 174., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 121. o.

24 — C-283/09, EU:C:2011:85.

25 — Ezen ítélet 41. és 42. pontja.

26 — C-18/93, EU:C:1994:195.

27 — 12. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat. Lásd továbbá ebben az értelemben: Roda Golf & Beach Resort ítélet (EU:C:2009:395, 33. pont).

28 — A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.).

hasonló kérelmet terjesztenek különböző bíróságok elé, amelyek ellentmondó megoldásokat készülnek elfogadni. Végül az a lehetőség, hogy az eljárás korai szakaszában előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszenek elő, véleményem szerint szorosan kapcsolódik magához a kérdések tárgyához, amely az eljárás megindító iratok kézbesítési módjainak a meghatározására irányul.

38. Ezen okok miatt javaslom azt a Bíróságnak, hogy utasítsa el a Bizottság elfogadhatatlansági kifogásait, és hogy nyilvánítsa magát hatáskörrel rendelkezőnek az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek mindegyikének az eldöntésében.

B – Az ügy érdeméről

39. Kérdéseivel a kérdést előterjesztő két bíróság lényegében azt kívánja megtudni a Bíróságtól, hogy a „polgári és kereskedelmi ügyek” 1393/2007 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett fogalmát úgy kell-e értelmezni, hogy az magában foglalja azt a keresetet, amelyet valamely tagállam által kibocsátott kötvények magánszemély tulajdonosa a szerződéses és jogellenes károkozás miatti felelősség megállapítása iránt ezen állam ellen indít ezen kötvények alacsonyabb értékű kötvényekre történő cseréje miatt, amelyre e magánszemélyt azon törvény nemzeti jogalkotó általi elfogadását követően kötelezik, amely egyoldalúan és visszaható hatállyal módosítja az ezen értékpapírokra alkalmazandó feltételeket azáltal, hogy azokat olyan kollektív fellépési záradékkal egészíti ki, amely lehetővé teszi ezek tulajdonosainak, hogy a kisebbségi birtokosokat ilyen cserére kötelezzék.

40. A C-578/13. sz. ügyben az alapügy felperesei, a görög kormány, valamint a Bizottság egyetértenek annak elismerésében, hogy a „polgári és kereskedelmi ügyek” 1393/2007 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett fogalmát önállóan, a 44/2001 rendelet 1. cikkének (1) bekezdésében alkalmazott ugyanezen kifejezés értelmezésének a figyelembevételével kell értelmezni. Ráadásul a Bírósághoz észrevételeket benyújtó valamennyi érintett úgy gondolja, hogy valamely állammal szembeni kereset csak akkor van kizárva az 1393/2007 rendelet hatálya alól, ha az a közhatalom gyakorlásával összefüggő cselekményeken alapul. Azonban ezen érintettek észrevételei eltérnek azon tényből levont következtetések tekintetében, hogy a görög állam a 4050/2012. sz. törvénnyel egyoldalúan és visszaható hatállyal módosította az általa kibocsátott vagy garantált értékpapírokra alkalmazandó feltételeket azáltal, hogy abba *a posteriori* felvett egy olyan szerkezetátalakítási záradékot, amely lehetővé teszi azt, hogy a kizárólag a többség által maguk között meghozott határozatokat valamennyi tulajdonosra kötelezővé tegyék.

41. A C-226/13., C-245/13. és C-247/13. sz. ügyben az alapügyek felperesei azzal érvelnek, hogy ezekben az alapügyek tisztán a magánjog hatálya alá tartoznak, mivel a görög államot nem amiatt perelték be, hogy a közhatalommal összefüggő előjogaival élt, hanem mivel megsértette a tulajdonhoz fűződő jogait azáltal, hogy jogellenes birtokháborítást követett el. A felperesek azzal érvelnek, hogy a 4050/2012. sz. törvényből nem tűnik ki közjogi kontextus a keresetük tárgyára vonatkozóan, mivel e törvény nem közjogi viszonyokat, hanem klasszikus magánjogi kapcsolatokat szabályoz, és nem a német jog értelmében vett kisajátítást valósít meg, mivel nem meghatározott közfeladat elvégzése céljából fogadták el. Egy *iure imperii* cselekmény hiányában a másik tagállam bíróságának a joghatósága megalapozott, és a görög állam nem hivatkozhat az immunitására. Egyébként pedig a görög bíróságok előtti hasonló jogvitákban a görög kormány kifejezetten elismerte, hogy a cselekmények nem kapcsolódnak a közhatalom gyakorlásához.

42. A C-578/13. sz. ügyben az alapügy felperesei azzal érvelnek, hogy keresetüket a görög állammal mint magánjogi adóssal szemben indították, amely állam a kötvények kibocsátása által a polgári jog hatálya alá került. Mivel úgy vélik, hogy figyelembe kell venni a jogvita tárgyát és az igény eredetét, e felperesek azon a véleményen vannak, hogy keresetük az ezen állam által magánjogi szabályok alapján

kibocsátott kötvények visszafizetéséhez való jogukon alapul, és hozzátesszik, hogy bár – közülük ketten csak másodlagosan – keresetüket a BGB jogellenes károkozás miatti felelősségre vonatkozó rendelkezéseire is alapították, nem a kisajátítást, hanem ez említett állam mint adós szándékos és vétkes magatartását kifogásolják.

43. Ezzel szemben a görög kormány szerint e jogszabályi intézkedés és ezt követően a Minisztertanács által a célból hozott végrehajtási rendelkezések, hogy az államadósság szerkezetátalakítása keretében rögzítsék a meglévő értékpapírok cseréjének feltételeit, amely szerkezetátalakítást a görög állam európai uniós partnerei egy egyhangú határozattal hagytak jóvá, az állam hatáskörrel rendelkező szerveitől származó közhatalmi aktusoknak minősülnek, és a közérdek védelmét szolgálják. Márpedig egy polgári jogvita keretében az alapügy felperesei közvetetten ezen aktusok érvényességét vitatják, megkérdőjelezve így az állam azon cselekményekért vagy mulasztásokért fennálló felelősségét, amelyek a közhatalom gyakorlásával vannak összefüggésben.

44. Ami a Bizottságot illeti, az mind az eljárásgazdaságosság követelményeire, mind a védelemhez való jogra és az 1393/2007 rendelet célkitűzéseire alapított okokból mindenekelőtt azzal érvel, hogy csak abban az esetben lehet elutasítani az eljárást megindító irat e rendelet alapján történő kézbesítését, ha egy *prima facie* vizsgálat arra enged következtetni, hogy a kérelem nyilvánvalóan nem a polgári és kereskedelmi ügyek körébe tartozik. Miután emlékeztetett arra, hogy amikor a tagállamok a pénzügyi piacokon refinanszírozást végeznek, akkor magánjogi jogi személyként járnak el, tehát csak a piaci törvényeknek vannak alávetve, a Bizottság érdemben azzal érvel, hogy a szerkezetátalakítási záradéknak egy egyszerű *a posteriori* beillesztése önmagában nem minősül a közhatalmi előjogok gyakorlása során végzett döntő cselekménynek. Ugyanis a magánfelek közötti kereskedelmi ügyletekben gyakran használt ilyen záradéknak csak olyan kiegészítő feladata van, amely lehetővé teszi a kötvénytulajdonosoknak, hogy a csereajánlatra vonatkozóan összehangolt és piacokonform határozatot fogadjanak el. A Bizottság szerint ezen szerkezetátalakítási záradék egyoldalú beillesztésével a görög állam végül csak az állami szerződések feltételeit, amely állam különleges jogállással rendelkezett, a magánjog tárgyú szerződésekhez igazítja. Csupán az a tény, hogy e célból közjogi eszközöket használ, önmagában nem elegendő egy *iure imperii* cselekmény megalapozásához, amennyiben egyébként a jogviszony egésze magánjogi jellegűt ölt, és a *iure gestionis* cselekmények alá tartozik.

45. Hogy a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett kérdéseket meg lehessen válaszolni, először is azzal a kérdéssel kell foglalkozni, hogy a „polgári és kereskedelmi ügyeknek” az 1393/2007 rendelet 1. cikkének (1) bekezdésében vett fogalmát ugyanúgy kell-e értelmezni, mint a 44/2001 rendelet 1. cikkének (1) bekezdésében szereplő ugyanezen fogalmat. Ezen első kérdés igenlő megválaszolását követően másodszer vizsgálom a Bíróság „polgári és kereskedelmi ügyek” 44/2011 rendelet értelmében vett fogalmának az értelmezésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatát. Majd a harmadik pontban az ebből következő kritériumokat alkalmazom annak megállapítása céljából, hogy a jelen alapügyek az 1393/2007 rendelet értelmében véve e terület alá tartoznak-e.

1. A „polgári és kereskedelmi ügyek” 1393/2007 rendelet értelmében vett fogalma értelmezésének módjai

46. Az 1393/2007 rendelet hatályának a polgári és kereskedelmi ügyekre történő hivatkozással történő körülhatárolása azon klasszikus modelltől ered, amelyet a Hágai Nemzetköz Magánjogi Konferencia és az Európai Közösségek keretében kidolgozott nemzetközi magánjogi egyezmények alkottak meg. Különösen igaz ez a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről szóló, 1965. november 15-i Hágai Egyezményre, amely nem alkalmazandó – amint annak magából a címéből is következik – e két területen kívül. Ugyanez vonatkozik a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i

egyezményre,²⁹ amelyet hatályon kívül helyezett a 44/2001 rendelet, amely helyébe 2015. január 10-től a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet³⁰ lép.

47. Mivel azóta az Unió számos jogi aktusában³¹ előfordul, a polgári és kereskedelmi ügyek fogalma nem képezi pozitív meghatározás tárgyát. E fogalmat az ezen aktusok által nem kimerítően felsorolt kifejezett kivételek figyelembevételével kell értékelni, amely aktusok a többségükben kizárják a hatályuk alól „az adó-, vám- vagy közigazgatási ügyeket”³², valamint a „közhatalom gyakorlásával összefüggő cselekményért vagy mulasztásokért fennálló állami felelősséget”³³.

48. Mivel a polgári és kereskedelmi ügyek fogalmát azonos szöveggel vette át a Brüsszeli Egyezmény, majd a 44/2001 rendelet, az ezen jogi aktusok okán kibontakozó ítélkezési gyakorlat egy különösen megfelelő értelmezési kritériummal szolgál. A polgári ügyekben történő igazságügyi együttműködés területén a jobbiztonság és az uniós jogrend koherenciája követelményeinek megfelel az, hogy az 1393/2007 rendelet 1. cikkének az értelmezéséhez e kritériumból induljunk ki. Egyébiránt meg kell jegyezni, hogy a Lechouritou és társai³⁴ ügyben hozott ítélet indokolása az e terület alá tartozó különböző jogi aktusok egységes értelmezése mellett szól, mivel a „polgári ügy” Brüsszeli Egyezmény 1. cikke első bekezdésének első mondata értelmében vett fogalmának az értelmezéséhez a Bíróság figyelembe vette azon *iure imperii* cselekmények kizárását, amelyek nem ezen egyezményben, hanem más szabályozásokban szerepelnek.³⁵

49. Egy megfelelő kritérium megalkotása tehát azzal jár, hogy a „polgári és kereskedelmi ügyek” Brüsszeli Egyezmény 1. cikke első bekezdésének első mondatában és 44/2001 rendelet 1. cikkének (1) bekezdésében szereplő fogalma értelmezésének a keretében született megoldásokból indulunk ki, és az állandó ítélkezési gyakorlatnak³⁶ megfelelően mind az „önálló” fogalom koncepcióját, amely az uniós jog egységes alkalmazásának a követelményéhez kapcsolódó hatékonysági megfontolásokon alapul, mind pedig a teleológiai értelmezés jogi technikáját alkalmazzuk, amely lehetővé teszi az 1393/2007 rendelet különös célkitűzéseinek a figyelembevételét.³⁷

29 — HL 1972. L 299., 32. o.; a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény.

30 — HL L 351., 1. o. Az 1215/2012 rendelet 75. és 76. cikke kivételével, amelyek 2014. január 10. óta alkalmazandók.

31 — Lásd többek között a **nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról** szóló, 2004. április 21-i 805/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 143., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 38. o.) 2. cikkének (1) bekezdését; a **kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről** szóló, 2007. július 11-i 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 199., 1. o.) 2. cikkének (1) bekezdését; a **polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól** szóló, 2008. május 21-i 2008/52/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 136., 3. o.) 1. cikkének (2) bekezdését, és a **polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról** szóló, 2014. május 15-i 655/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 189., 59. o.) 2. cikkének (1) bekezdését.

32 — E kifejezéseket a Dán Királyságnak, Írországnak, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok elismeréséről szóló egyezményhez, valamint ennek a Bíróság általi értelmezésére vonatkozó jegyzőkönyvhez történő csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezményvel (lásd ezen egyezmény 3. cikkét) vezette be, és ezeket átvette a 44/2001 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése.

33 — E meghatározás nem szerepel sem a Brüsszeli Egyezményben, sem a 44/2001 rendeletben. Ellenben bevezetésre került az 1215/2012 rendeletbe (lásd e rendelet 1. cikke (1) bekezdésének második mondatát).

34 — C-292/05, EU:C:2007:102.

35 — 45. pont.

36 — A jelen indítvány 50. pontja.

37 — Ez egyébiránt azon érvelési mód, amelyet a Bíróság a C-ítéletében (C-435/06, EU:C:2007:714) követett. Ezen ítéletben, miután emlékeztetett a „polgári és kereskedelmi ügyek” Brüsszeli Egyezmény értelmében vett fogalmának az értelmezésére, a Bíróság értelmezte a „polgári ügyeknek” a 2004. december 2-i 2116/2004/EK tanácsi rendelettel (HL L 367., 1. o.) módosított, a **házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről** szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.) 1. cikke (1) bekezdésének értelmében vett fogalmát, mégpedig a 2201/2003 rendelet által kitzűzött különös célok figyelembevételével.

2. A „polgári és kereskedelmi ügyek” Brüsszeli Egyezmény és 44/2001 rendelet értelmében vett fogalmának értelmezése

50. Az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a „polgári és kereskedelmi ügyek” Brüsszeli Egyezmény 1. cikke és a 44/2001 rendelet 1. cikke értelmében vett fogalmát önálló fogalomnak kell tekinteni, amelyet egyrészt ezen aktusok felépítésére, másrészt pedig a nemzeti jogrendszerek összességéből következő általános elvekre hivatkozással kell értelmezni.³⁸

51. Ezen önálló értelmezés a Bíróság szerint ahhoz vezet, hogy a Brüsszeli Egyezmény és a 44/2001 rendelet hatályát „*a peres felek közötti jogviszony jellegére vagy a jogvita tárgyára jellemző [tényezők]*” alapján kell megállapítani.³⁹

52. Ami azon jogvitákat illeti, amelyek valamely közjogi jogalanyt és egy magánjogi alanyt állít szembe egymással, számos határozat, amelyek teljesen egyértelműen a tisztán a szervezet jellegén alapuló kritérium elutasítása irányába mutatnak, állapított meg egy arra alapított megkülönböztető kritériumot, hogy a szóban forgó hatóság közhatalmi előjogokat gyakorol-e vagy sem. Így az LTU-ítéletében⁴⁰ és a Rüffer-ítéletében⁴¹ a Bíróság megállapította, hogy a polgári és kereskedelmi ügyek nem foglalják magukban azokat a jogvitákat, amelyek hatóságot magánszeméllyel állítanak szembe, „amennyiben a hatóság *közhatalom gyakorlásával összefüggésben cselekszik*”⁴². E kritériumot néha más megfogalmazásban, azonban érdemben mindig megegyező módon több későbbi határozat átvette, amelyek kizárták a polgári és kereskedelmi ügyek területe alól azokat a kereseteket, amelyek „a magánszemélyek közötti viszonyokban alkalmazandó általános jogi szabályokon túlmenő hatalomgyakorlásnak” felelnek meg.⁴³

53. Ezenkívül annak megállapítása céljából, hogy valamely jogvita egy magánjogi alanyt közhatalmat gyakorló hatósággal állít-e szembe, a Bíróság pontosította, hogy meg kell vizsgálni „*a benyújtott kereset alapját és megindításának módjait*”⁴⁴. E kritérium alapján a Bíróság a Baten-ítéletben⁴⁵ a polgári ügyek körébe sorolta azt a visszkereseti igényt, amelyet a szociális segítségnyújtás területén működő és egy elvált nőnek és gyermekének pénzt folyósító közjogi szerv az elvált apával szemben indít az ez utóbbit terhelő tartási kötelezettség címén.⁴⁶ A Bíróság e megoldás indokolása érdekében arra a körülményre támaszkodott, hogy a kereset – bár közjogi szerv indította – alapja egy jogszabályban előírt tartási kötelezettség, amely a feltételeit és mértékét megállapító polgári jog szabályai alá tartozik, és hogy e keresetet a polgári eljárás szabályainak megfelelően a polgári bíróságok előtt indították.⁴⁷

54. Ismét a kereset alapjának és megindítása módjainak a vizsgálatára támaszkodva a Bíróság a Préservatrice foncière TIARD ítéletében⁴⁸ megállapította, hogy azon kereset, amellyel valamely szerződő állam a magánjogi alanytól olyan magánjogi kezességvállalási szerződés végrehajtását érvényesíti, amelyet az adott állam által megkövetelt és meghatározott biztosíték szolgáltatását

38 — Lásd többek között: Lechouritou és társai ítélet (EU:C:2007:102, 29. pont); flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-302/13, EU:C:2014:2319, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 — Uo. (30. pont és 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Kiemelés tőlem.

40 — 29/76, EU:C:1976:137.

41 — 814/79, EU:C:1980:291.

42 — Lásd ezen ítélet 4., illetve 8. pontját. Kiemelés tőlem.

43 — Lásd többek között: Préservatrice foncière TIARD ítélet (C-266/01, EU:C:2003:282, 30. pont).

44 — Lásd: Baten-ítélet (C-271/00, EU:C:2002:656, 31. pont). Kiemelés tőlem.

45 — EU:C:2002:656.

46 — 37. pont.

47 — 33. pont.

48 — EU:C:2003:282.

valamely más személy számára való lehetővé tétele érdekében kötöttek, a polgári és kereskedelmi ügyek fogalma alá tartozik, amennyiben a hitelező és a kezes közötti jogviszony, mint amely a kezességvállalási szerződésből következik, nem felel meg az állam túlzott hatáskörgyakorlásának a magánszemélyek között fennálló jogviszonyokra alkalmazandó szabályok vonatkozásában.⁴⁹

55. Ezen ítélkezési gyakorlat mentén a Bíróság a Sapir és társai ítéletében⁵⁰ megállapította, hogy a polgári és kereskedelmi ügyek fogalma kiterjed a jogalap nélkül fizetett összeg visszakövetelése iránt indított keresetre is, amelyet az ingatlan vagyontárgy tulajdonjogának a náci rezsim uralma alatti üldöztetések során történő elvesztése miatti kárpótlással kapcsolatos közigazgatási eljárást követően egy közjogi szerv indított. A Bíróság releváns körülményeknek tartotta azt, hogy az előterjesztett kereset alapját képező kárpótláshoz való jog a nemzeti jogszabályok rendelkezésein alapulnak, amelyek valamennyi kárpótlási igényvel terhelt ingatlan tulajdonosára azonos módon vonatkoznak, és azt a körülményt, hogy a közigazgatási eljárás az érintett tulajdonos személyétől függetlenül azonos, amely tulajdonos nem rendelkezik semmiféle döntésre vonatkozó előjoggal a károsult kárpótlási jogának a meghatározását illetően. A Bíróság azt is figyelembe vette, hogy a jogalap nélkül fizetett összeg visszakövetelése iránti kereset nem része a közigazgatási eljárásnak, a polgári bíróságok előtt kell megindítani, és jogalapját a BGB szabályai képezik.⁵¹

56. Végül a Sunico és társai ítéletében⁵² a Bíróság megállapította, hogy a 44/2001 rendelet hatálya alá tartozik az a kereset, amellyel valamely tagállam hatósága más tagállami illetőségű természetes vagy jogi személyektől az első tagállamban esedékes hozzáadottérték-adó kijátszására irányuló megállapodásból fakadó károk ellentételezéseként kártérítést követel. A Bíróság megvizsgálta a kérelem ténybeli és jogi alapját és a jogvita felei között fennálló jogviszonyt, melynek során azt kutatta, hogy a hatóság e viszony keretében a magánszemélyek közötti viszonyokban alkalmazandó szabályokon túlmenő közhatalmi jogosítványokat gyakorolt-e.⁵³

57. Azonban a Baten-ítéletben⁵⁴ bevezetett és a Préservatrice foncière TIARD ítéletben,⁵⁵ a Frahuil-ítéletben,⁵⁶ a Sapir és társai ítéletben,⁵⁷ valamint a Sunico és társai ítéletben⁵⁸ átvett, a kereset alapjára és megindításának módjaira vonatkozó kritérium csak másodlagosnak tűnik annyiban, amennyiben csak akkor van szerepe, ha nem kerül megállapításra az, hogy az igény anyagi jogi alapja egy közhatalmi aktus.

58. Így a Rüffer-ítéletben,⁵⁹ amely a holland állam által azon hajó tulajdonosával szemben a mentési költségek megtérítése iránt indított keresetre vonatkozott, amely egy másik hajónak ütközött, és annak elsüllyedését okozta, a Bíróság megjegyezte, hogy az a tény, hogy a kezelő állam e költségek megtérítése iránt olyan követelés érvényesítése alapján indított eljárást, amely közhatalmi aktuson alapult, elegendő ahhoz, hogy keresetét a Brüsszeli Egyezmény hatálya alá nem tartozónak tekintsék, jöllehet a nemzeti jog által számára e célból biztosított eljárás nem közigazgatási eljárás, hanem egy általános jogi viszontkereseten alapult.⁶⁰

49 — 36. pont.

50 — C-645/11, EU:C:2013:228.

51 — 35–37. pont.

52 — C-49/12, EU:C:2013:545.

53 — 36–40. pont.

54 — EU:C:2002:656.

55 — EU:C:2003:282.

56 — C-265/02, EU:C:2004:77.

57 — EU:C:2013:228.

58 — EU:C:2013:545.

59 — EU:C:1980:291.

60 — 13. és 15. pont.

59. Még jelentősebb a Lechouritou és társai ítélet,⁶¹ amellyel a Bíróság kimondta, hogy nem tartozik a „polgári ügyek” körébe az a bírósági eljárás, amelyet valamely állammal szemben indítottak, és a második világháború alatt a hadsereg hadműveletei keretében elkövetett cselekmények áldozatainak utódai által elszenvedett károk miatti kárpótlásra irányult. Kizárólag a kereset ténybeli alapjának a megállapításából kiindulva a Bíróság megjegyezte, hogy az ilyen hadműveletek „az állami szuverenitás jellegzetes kisugárzását képezik, különösen amiatt, hogy azokról *egyoldalú és kényszerítő jelleggel* az illetékes hatóságok döntenek, és azok úgy mutatkoznak meg, mint amelyek az államok kül- és védelmi politikájának elválaszthatatlan részét képezik”⁶². A Bíróság ezenkívül azt is megjegyezte, hogy teljesen irreleváns az a körülmény, hogy a keresetet mint polgári jogi jellegű keresetet indították, mivel az a felpereseknek okozott anyagi és erkölcsi kár pénzbeli megtérítésére irányult.⁶³

60. Számomra fontosnak tűnik megjegyezni továbbá azt, hogy azon ítéletek, amelyek a kereset jogalapjának és megindítása módjainak kutatásából indulnak ki, a Frahuil-ítélet⁶⁴ kivételével valamennyi keresetre, különösen valamely közjogi szerv által indított viszontkeresetre és a kártérítés megtérítése iránti keresetekre vonatkoznak. Ebben az esetben logikus a kereset alapjából és megindításának módjaiból kiindulni annak vizsgálata céljából, hogy magával a bírósági eljárás megindításával a hatóság a közhatalmi pozícióját használja-e fel. Ellenben, amennyiben valamely magánszemély hatósággal szemben indított kártérítési keresetről van szó, nem döntő az a tény, hogy a bírósági eljárás a nemzeti jogban a polgári jog klasszikus formáit veszi-e fel, annál is inkább, mivel az alkalmazandó jog még nem került meghatározásra.⁶⁵ Fontos viszont megvizsgálni, hogy az igények anyagi jogi szempontból közhatalmi aktuson alapulnak-e.

3. Az ítélezési gyakorlat kritériumainak az alapügyekre történő alkalmazása

61. A Bíróság által a fent említett különböző ítéletekkel kapcsolatban fokozatosan kialakított elemzés nem ad egyértelmű választ az engem foglalkoztató kérdésre. Ezt az a különös körülmény magyarázza, hogy a görög állammal szemben a görög értékpapírok német tulajdonosai által indított kereseteknek valójában kettős, egyrészt a kötvénykölcsönök kibocsátására, másrészt pedig e kölcsönök kibocsátási feltételeinek a futamidő alatt a görög jogalkotó beavatkozását követően történő megváltoztatására alapított alapjuk van.

62. Márpedig az államok által kibocsátott kötvénykölcsönöket a *iure gestionis* cselekményeinek a kategóriájába tartozónak tekintik, amelyek az ilyen típusú műveletekre alkalmazandó általános szabályok alá tartoznak.⁶⁶ Egyébiránt meg kell állapítani, hogy a görög kormány nem állítja azt, hogy e kölcsönkötvények kibocsátása a közhatalom előjogainak a gyakorlásával lenne összefüggésben.

63. Azonban bár a kötvénykölcsön állam által történő kibocsátása *iure gestionis* cselekménynek minősül, az állam jogalkotói jogkörének utólagos gyakorlását, amely ellenben a *iure imperii* cselekmények alá tartozik, szintén figyelembe kell venni, mivel egyértelmű, hogy a görög állammal szembeni kártérítési keresetek alapját nemcsak az eredeti értékpapírok alkotják, hanem és leginkább a 4050/2012. sz. törvény alkotja, amely lehetővé tette az értékpapírok cseréjét, és következőképpen a tartozás csökkentését azáltal, hogy a kölcsönfeltételekbe bevezetett egy kollektív fellépési záradékot. Ebben a különleges helyzetben hogyan kell elemezni azt a jogviszonyt, amely nemcsak az

61 — EU:C:2007:102.

62 — 37. pont. Kiemelés tőlem.

63 — 41. pont.

64 — EU:C:2004:77. A jogvita két magánjogi személy között állt fenn.

65 — Különösen meg kell jegyezni, hogy sehol sincs megállapítva az, hogy a nemzetközi magánjogi szabályok a német jogot jelölik meg az alapügyekben alkalmazandó jogként.

66 — Lásd ebben az értelemben: O’Keefe, R., Tams, C. J., és Tzanakopoulos, A., *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property – A Commentary*, Oxford University Press, 2013., 64. o., és a Nemzetközi Jogi Bizottság Évkönyvének a mellékletében található, az államok és vagyontárgyaik joghatóság alóli mentességével foglalkozó munkacsoport jelentése, 1999., II. szám, második rész [A/CN.4/SER.A/1999/Add.1 (Part 2)], 157. o., különkiadás 170. o., 54. pont.

államkötvények kibocsátásából, hanem az e kötvényekhez kapcsolódó feltételek jogalkotási úton való egyoldalú módosításából is adódik? Amennyiben az állam mind szerződő félként, mind közhatalomként fellép, az ellene indított, felelősség megállapítása iránti kereset *iure gestionis* vagy *iure imperii* cselekmények ellen irányulnak? E kérdés megválaszolása véleményem szerint a szuverén állam által a normatív jogköre gyakorlásának módjai szerinti megkülönböztetést tesz szükségessé.

64. Bár az állam elfogad egy általános és absztrakt normát, amelyet a szerződő felek számára kötelezővé tesz, és amely közvetetten a szerződés feltételeinek a módosítását eredményezheti, úgymint az adójogszabályok megváltoztatása, e normatív állami cselekmény megkülönböztethető és elválasztható az állam szerződő félként anélkül végzett aktusától, hogy megváltoztatná az eredeti szerződésből következő jogviszonyok jellegét.

65. Ha ellenben a kibocsátó állam szuverén jogkörét nem egy általános és absztrakt norma, hanem egy olyan egyedi és konkrét norma elfogadására használja, amelynek a célja és hatása a kibocsátott kötvények rendszerébe való közvetlen hátrányos beavatkozás, közhatalomként végzett cselekménye számomra nem tűnik elválaszthatónak a szerződő félként végzett cselekményétől. Ebben az esetben ugyanis a szerződő állam az, amely a szuverén jogkörét közvetlenül a szerződés tekintetében használja. Márpedig a görög jogalkotónak a 4050/2012. sz. törvényen keresztül történő beavatkozása e második eset alá tartozik. A görög állam egyoldalúan, visszaható hatállyal és kötelező jelleggel avatkozott be a kötvénykölcsönök kibocsátási feltételeinek a megváltoztatása érdekében azért, hogy azokat olyan kollektív fellépési záradékkal egészítette ki, amely lehetővé tette, hogy a kisebbségi kötvénytulajdonosok számára kötelező legyen a többség akaratának engedelmessé válni. Arról való meggyőződés érdekében, hogy ezen aktus a *iure imperii* cselekmények kategóriájába tartozik, elegendő megvizsgálni, hogy a magánszemélyek közötti viszonyokban rendszerint alkalmazandó szabályok engedélyeznék-e a szerződés egyik felének, hogy – amint a szerződés megkötött – abba visszamenőlegesen és a másik beleegyezése nélkül ilyen záradékot illesszenek bele. A célzott beavatkozás e különleges körülményei között nem tűnik számomra lehetségesnek annak megállapítása, hogy a görög állammal szembeni, felelősség megállapítása iránti keresetet olyannak lehet tekinteni, mint amely nem kérdőjelezi meg a közhatalom gyakorlása során végzett cselekményeket.

66. Ráadásul hangsúlyozni kell, hogy a görög jogalkotó beavatkozása a görög magánadósság azon szerkezetátalakítási műveletének a kivételes kontextusában zajlott, amelynek a célja ezen állam csődjének az elkerülése volt azért, hogy a hitelezőkkel elfogadtatta az adósságcsökkentést.

67. E tekintetben az Unió 2011. július 21-én tartott első rendkívüli csúcstalálkozóját követően, amelynek lezárultával a Görög Köztársaság javára egy, „a magánszektor kivételes önkéntes részvételét”⁶⁷ magában foglaló tervet fogadtak el, az euroövezet állam- és kormányfői egy újabb, 2011. október 26-án és 27-én tartott csúcstalálkozó végén felhívták a Görög Köztársaságot, a magánbefektetőket és valamennyi érintett felet, hogy végezzenek egy „önkéntes”⁶⁸, a magánbefektetők birtokában lévő görög adósság fogalmi értékének névértékénként 50%-os árcsökkentésével történő kötvénycserét.⁶⁹ E határozatokat követően fogadták el a 4050/2012. sz. törvényt.

68. E műveletek, amelyeket a Görög Köztársaság pénzügyi és gazdasági szervezete megőrzésének a biztosítása és tágabban az euroövezet egésze pénzügyi stabilitásának a megőrzése céljából végeztek, és amelyek az Unió monetáris politikájához elválaszthatatlanul kapcsolódónak mutatkoznak, a szuverén állam jellemző megnyilvánulásainak minősülnek.

67 — Lásd: „Az Európai Tanács 2011-ben” című, a <http://www.european-council.europa.eu/media/555288/qcao11001frc.pdf> oldalon elérhető dokumentum 6. és 7. oldala.

68 — Egy kommentátor a görög adósság szerkezetátalakítását „önkéntesen kötelezőnek” minősítette. Lásd: De Vauplane, H, „Le rôle du juge pendant la crise: entre ombre et lumière”, *Revue des Affaires Européennes – Law & European Affairs*, 2012/4., 773. o., különkiadás 775. o. Azt lehetne „kötelezően önkéntesnek” is minősíteni.

69 — Lásd „Az euroövezet állam- és kormányfői 2011. október 26-i nyilatkozatának” a 67. lábjegyzetben említett, „Az Európai Tanács 2011-ben” című dokumentuma 65. oldalának 12. pontját.

69. Ezenkívül pontosítani kell, hogy nem a kollektív fellépési záradékok mechanizmusának az elfogadása az, ami a közhatalom megnyilvánulásának a fennállására következtet. Ugyanis e záradékok a 90-es évek óta és a dél-amerikai államok szuverén adósságait követő válságok óta elterjedt gyakorlatnak minősülnek a pénzügyi kapcsolatokban. Az európai stabilitási mechanizmust⁷⁰ létrehozó szerződés egyébiránt igazolja az említett záradékok jelentőségét, amelyeket az euroövezet tagállamai a hitelszerződésekbe kötelezően beillesztenek akkor, amikor magánhitelezőktől vesznek fel kölcsönt.⁷¹ Ellenben az ilyen záradékoknak a kölcsönkötvények kibocsátási feltételeibe a futamidő alatt történő visszamenőleges és kötelező, a görög állam és az euroövezet tagállamai összességének a felsőbb érdekei miatt történő beillesztése a közhatalom megnyilvánulásának minősül.

70. Ebből azt a következtetést vonom le, hogy a kisebbségi tulajdonosok által a kötvénycserét követően a tagállam ellen indított kereset szükségszerűen megkérdőjelezi a görög államnak a *iure imperii* cselekményekért fennálló felelősségét, anélkül, hogy a görög állam érvelhetne azzal, hogy az ezen értékpapírok névértékének a csökkentésére irányuló e csere feltételezi a többség szavazatát. E tekintetben véleményem szerint vitatható a Bizottság érvelése, amely mintha azt állapítaná meg, hogy a görög állam cselekménye a *iure imperii* cselekmények alá tartozna, ha egy szerkezetátalakítási záradék beillesztése helyett a görög állam az adóssága megváltoztatását a hitelezők beleegyezése nélkül sokkal drasztikusabb módon írta volna elő, mivel ezen érvelés a jogviszony minősítését a szerződő felek jogai állam általi megsértésének a mértékétől teszi függővé.

71. Ezen okok miatt vélem úgy, hogy az alapügy felperesei által indított kereset nem tartozik az 1393/2007 rendelet hatálya alá.

72. Az előzetes döntéshozatal iránti jelen kérelmek elfogadhatóságának a vizsgálata során már bemutattam azokat az okokat, amelyek számomra igazolni látszanak azt, hogy a nemzeti bíróság akár az eljárás korai szakaszában is elvégezheti az 1393/2007 rendelet tárgyi hatályának a vizsgálatát, szükség esetén előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésnek a Bírósághoz való benyújtásával.⁷² Tehát csak annyit teszek hozzá, hogy a rendelet szövege sehol sem támasztja alá a Bizottság azon véleményét, miszerint a nemzeti bíróság csak *prima facie* vizsgálatot végezhet.⁷³

IV – Véggkövetkeztetések

73. A fenti megfontolások összességére való tekintettel javaslom a Bíróságnak, hogy a Landgericht Wiesbaden és a Landgericht Kiel által előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

A „polgári és kereskedelmi ügyeknek” a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről („iratkezelés”), és az 1348/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. november 13-i 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az nem foglalja magában azt a felelősség megállapítása iránti keresetet, amelyet valamely tagállam által kibocsátott kötvények magánszemély tulajdonosa ezen állam ellen indít e kötvényeknek alacsonyabb értékű kötvényekre

70 — A Belga Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, az Észt Köztársaság, Írország, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, az Olasz Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, Málta, a Holland Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Portugál Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Szlovák Köztársaság és a Finn Köztársaság közötti, az európai stabilizációs mechanizmus létrehozásáról szóló, 2012. február 2-án Brüsszelben kötött szerződés.

71 — Lásd az említett szerződés 12. cikkének (3) bekezdését, amely meghatározza azokat az elveket, amelyeket a stabilitás támogatásának tiszteletben kell tartaniuk. A kollektív fellépési záradékok azon feltételek közé való szisztematikus beillesztése, amelyekkel ellátják az euróban kiállított állami kötvényeket, azon intézkedések között szerepelnek, amelyeket az euroövezet állam- és kormányfői a szuverén adósság válságára adott válaszként 2011. december 9-én határoztak meg (lásd „Az euroövezet állam- és kormányfői 2011. december 9-i nyilatkozatának” a 67. oldalon lévő lábjegyzetben említett, „Az Európai Tanács 2011-ben” című dokumentuma 71. oldalának 15. pontját).

72 — Lásd a jelen indítvány 37. pontját.

73 — E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az 1393/2007 rendelet csak az átvevő intézmény mérlegelési jogkörét korlátozza, amely intézmény csak akkor küldheti vissza a kézbesítés iránti kérelmet az átvevő intézménynek, ha az „nyilvánvalóan nem tartozik [e] rendelet hatálya alá”. Ellenben az 1393/2007 rendelet sehol sem korlátozza az átvevő intézmény, sem pedig *a fortiori* a jogvitában eljáró bíró értelmezési jogkörét, amennyiben – mint a német jog szerint is – az előzetesen segíti a rendelet hatályának megismerésében.

történő cseréje miatt, amelyre e magánszemélyt azon törvény nemzeti jogalkotó általi elfogadását követően kötelezik, amely egyoldalúan és visszaható hatállyal módosítja a kötvényekre alkalmazandó feltételeket azáltal, hogy azokat olyan kollektív fellépési záradékkal egészíti ki, amely lehetővé teszi ezek tulajdonosai többségének, hogy a kisebbségi tulajdonosokat ilyen cserére kötelezzék.